

-3-
7/1196
407

**T.C.
DEVLET BAKANLIĞI**

SAYI :B.02.0.010/ 031- 5352
KONU:

10.2/2000

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: TBMM Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 25.01.2000 gün ve
A.01.0.GNS.0.10.00.02-3899 sayılı yazısı.

Diyarbakır Milletvekili Osman ASLAN'ın 7/1196 esas nolu yazılı soru önergesine
verilen cevap ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mustafa YILMAZ
Devlet Bakanı

EK: 3

SORU 1) GAP İdaresi Başkanlığı'nın kuruluşundan günümüze kadar Bölge'ye yaptığı yatırım tutarı nedir?

CEVAP 1) GAP İdaresi Başkanlığı tarafından kurulduğu tarihten itibaren yürüttüğü projeler çerçevesinde yapmış olduğu yatırımların toplam tutarı yıllar itibariyle aşağıda verilmektedir:

(Milyon TL)

YILLAR

YATIRIM GİDERLERİ

1990	874 724
1991	2 829 176
1992	2 843 644
1993	4 220 631
1994	2 659 662
1995	1 833 132
1996	2 954 625
1997	630 033
1998	5 474 091
1999	4 069 000

TOPLAM

28 388 718

SORU 2) GAP kapsamında yapılan yatırımların sektörel dağılımı (enerji, ulaşım, sulama gibi) nasıl olmuştur?

CEVAP 2) GAP genelinde ulusal kaynaklarımızdan bu projeye yapılan yatırım tahsislerinin Bölge'nin taşıdığı öncelikleri yansıtmadığı, entegre plan bütünlüğü içinde sektörel dengelerin gözlemlenmediği bilinen bir gerçektir.

GAP Bölgesi'nde yatırım faaliyeti bulunan kamu kuruluşlarına ait 1999 yılı sonu itibariyle yatırım nakdi gerçekleştirmelerine ilişkin bilgiler henüz kesinleşmediğinden verilememiştir. Haziran 1999 sonu itibariyle global yatırım gerçekleşmesi yüzde 43.3 düzeyinde olmuştur.

Ulusal öncelikli hidroelektrik enerji sektörü projelerinde, hedeflenen toplam 7476 MW'lık kurulu güç bazında 4602 MW'lık (yüzde 62) gerçekleştirme sağlanmış, bunun parasal bazda karşılığı yüzde 74.3 olmuştur. Halen ülkemizin hidroelektrik enerji üretiminin yaklaşık yüzde 48'i GAP'tan karşılanır hale gelmiş bulunmaktadır. Bölge'de enerji iletim ve dağıtım sistemlerindeki yetersizliklerin yenileme yatırımlarıyla hızla giderilmesi güncel önemini sürdürmektedir.

Enerji sektörü yatırımlarında program hedefleri itibariyle kabul edilebilir düzeydeki gelişmelere karşılık, Bölge'nin sosyo-ekonomik gelişmesinde doğrudan belirleyici faktör olan tarımsal sulamalarda hedeflenen toplam 1 761 000 ha tarım alanının yaklaşık yüzde 12'si (201 080 ha) ancak sulama altına alınabilmiştir. Katılımcı bir yaklaşımla ve özel finansman yöntemleri uygulamak suretiyle GAP'ın 2010 yılı perspektifi içinde GAP sulama yatırımlarının hızlandırılarak tamamlanması özel önem ve öncelikli konuların başında gelmektedir.

7/1196 -5-
4109

GAP'ta günün koşulları içinde bütün ihtiyaçlara teknik donanım itibariyle cevap verebilen çağdaş bir haberleşme sistemi mevcuttur. Birisi uluslararası olmak üzere bölgesel havaalanları, devlet ve il yolları itibariyle GAP Master Planı'nda 1990-2005 dönemi itibariyle öncelikli görülen ulaşım altyapısı projelerinde nakdi gerçekleşme program hedeflerinin bir miktar gerisinde kalmış, bu alt sektörde yüzde 30.2 düzeyinde gerçekleşme sağlanmıştır.

Muhtelif toplu ödeneklerden proje bölgesi illerine yapılan tahsisler henüz bilinmediği için 2000 yılında GAP'a ayrılan yatırım ödeneklerinin sektörel düzeyi de bilinmemektedir. Bunun yerine 1999 Yılı Yatırım Programı kapsamında, GAP Bölgesi'nde yürütülmekte olan yatırımlara yapılan ve toplamı yaklaşık 170 trilyon TL düzeyinde olan tahsislerin sektörel dağılımının verilmesi sektörel öncelikler hakkında bir fikir vermek bakımından faydalı görülmüştür.

(Milyon TL)		
<u>SEKTÖRLER</u>	<u>1999 YILI YATIRIMI</u>	<u>(%)</u>
Tarım (Sulama ağırlıklı)	29 192 401	17.1
Madencilik (Petrol istihracı)	12 182 612	7.1
İmalat	514 980	0.3
Enerji (Hidroelektrik enerji üretimi ve dağıtımı)	36 352 644	21.3
Ulaştırma+Haberleşme	50 056 389	29.4
Turizm	21 159	
Konut	483 535	0.3
Eğitim-Kültür	9 915 020	5.8
Sağlık	5 598 185	3.3
Diğer Kamu Hizmetleri (Belediye altyapısı)	26 317 555	15.4
GAP TOPLAMI	170 534 480	100

SORU 3) İdare'nin mevcut durumu ile yıllık ödenek tutarı ve bu ödeneklerin sektörlere dağılımı nasıldır?

CEVAP 3) Ülkemizde ilk bölgesel kalkınma idaresi olarak 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 1989 yılında kurulmuş olan ve Kamu Ortaklığı Fonu'ndan sağlanan kısıtlı mali kaynaklarla faaliyetlerini sürdürmeye çalışmış olan GAP İdaresi, FON'ların bütçe kapsamına alınması politikası gereği 1997 yılında kabul edilen 4314 sayılı Kanun ile bugünkü statüsüne getirilmiştir. İdare, ilk altı ayı geçici bütçe ile geçirilen 1999 mali yılından itibaren genel bütçeye tabi kılınmış, yatırım harcamaları itibariyle de yıllık yatırım programı disiplini içine alınmıştır.

İdare mevcut durumu ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından yıllık mali kaynak tahsis politikaları çerçevesinde kendisine tahsis edilen yatırım ödenekleriyle tarım, eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetleri sektörlerinde yatırım faaliyeti göstermektedir. Bu faaliyetler için 2000 yılı fiyatlarıyla 1999 yılında yaklaşık 4.0 trilyon TL harcamış olan İdare'nin yatırım ödeneği yüzde 17 artırılarak 2000 yılında 4 trilyon 746 milyar TL'ye çıkarılmıştır.

Aşağıda GAP İdaresi'nin 2000 yılı yatırım tahsislerinin sektörel dağılışı gösterilmiştir.

(Milyon TL)	
<u>SEKTÖRLER</u>	<u>2000 YILI YATIRIMI</u>
Tarım	1 100 000
Eğitim	576 000
Sağlık	100 000
Diğer Kamu Hizmetleri	2 970 000
TOPLAM	4 746 000

SORU 4) İdare'nin hedefleri nelerdir? Proje tümüyle tamamlandığında hangi sektöre (özellikle enerji ve sulama) ne kadar yatırım yapılmış olacaktır.

CEVAP 4)

- A) İdare, bir çok gelişme halindeki ülkelerde faaliyet gösteren benzeri bölgesel kalkınma kuruluşları gibi, 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile planlama ve program uygulama aşamalarında üstlendiği koordinasyon ve diğer görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmek için hem görev ve yetki tanımının yeniden yapılmasını hem de bütçe sorununun çözülmesini gerçekleştirmesi gereken ilk hedef olarak görmektedir.
- B) GAP Master Plan düzeyinde yapılan değerlendirmeler uygulamalarda program hedeflerine göre ciddi gecikmeler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu gecikmelerin en büyük ve temel nedeni finansman darboğazının aşılamamış olmasıdır. GAP finansmanının büyük bölümü ulusal iç kaynaklardan karşılanmıştır. Yeni finansman kaynak ve yöntemleri uygulamaya konulmadığı takdirde GAP'ta açık işsizlik halinin ortadan kaldırılabilmesi, ekonomik büyüme ve sosyal istikrar hedeflerine ulaşılması çok güç olacak ve zaman alacaktır. İdare, GAP finansman darboğazının aşılabilmesi için;
- a) Dış kredilerin GAP'a daha fazla yöneltilmesini,
 - b) Yeni ve sağlam iç kaynakların harekete geçirilmesini,
 - c) Yap-İşlet-Devret gibi yenilikçi ve katılımcı finansman yöntemlerinin, tarımsal sulamalar dahil hızla uygulamaya konulmasını ana hedef olarak görmekte ve bu doğrultuda cesur kararlar alınması görüş ve beklentisini taşımaktadır.
- C. İdare'nin teşhis ettiği diğer bir sorun proje planlaması, programlama ve yatırım uygulamalarında etkinlik ve koordinasyondur. İdare bu doğrultuda 2010 yılına kadar GAP'ın tamamlanmasını öngören ve bu amaçla hazırlanmakta olan "2010 GAP Entegre Plan ve Uygulama Programı"nın etkin bir koordinasyon aracı olarak kullanılması gerektiği görüşündedir. Bu plan, orijinal GAP Master Plani'nde öngörülen temel ekonomik büyüklükleri ve öncelikli sosyal sektör hedeflerine 2010 yılında ulaşılacak şekilde ve insani gelişme temelinde katılımcı ve sürdürülebilir toplum kalkınmacı bir yaklaşımla GAP İdaresi'nin inisiyatif ve koordinasyonunda gözden geçirilmekte ve güncelleştirilmektedir. Plan tamamlandığında, özellikle enerji ve sulama sektörlerinde hedeflenen fiziksel ve finansal gereksinimlerin düzeyi belirgin bir hale gelmiş olacaktır.